ఆధ్యాత్మిక ప్రశ్నోత్తరి

శ్రీ మేధానందపురి జీ

5. సాధనపరమైన ప్రశ్నలు – జవాబులు

1. మానవుడు కామ, క్రోధముల నుండి ముక్తి నొందుటకు పాటించవలసిన నియమము లేవి ?

జ॥ విషయ వస్తువులను గురించి చింతనను వదలవలయును. దీని వలన సంగము. కామము కలుగును, ఆ వస్తువును గ్రహించుటలో బాధ కలిగించినవారిపై కోపము వచ్చును. కనుక విషయ చింతనను ఎంత తగ్గించుకొనిన అంత మంచిది. ఇచ్ఛను నాలుగు భాగములుగా విభజింప వచ్చును. అవియే వాసన, స్పృహ (ఆవశ్యకత), కామన, తృష్ణ – వాసన రూపమునందున్నవి మనకు తెలియవు. కావున ఆవశ్యకతలను తగ్గించు కొనుట మంచిది. లేనిచో అవి తృష్ణారూపమును దాల్చి మనిషిని పిచ్చి వానిగా చేయును.

రజోగుణమునుండి కామ, క్రోధ లోభములును కలుగును. కనుక సాత్త్వికాహారమును గ్రహించుచు. శుద్ధచింతనము పెంచినయెడల ఈ దోషములు దూరమగును. నిరంతర పరమాత్మ చింతనయే శుద్ధ చింతన. భగవంతునియందు మనస్సు ఎంత లీనమగునో , అంత సంసారదోషముల నుండి మనము దూరమగుదుము.

దుఃఖ దోషాను దర్శనమ్ జన్మమునందు, మృత్యువునందు వృద్ధాప్యమునందు, రోగమునందు దుఃఖములను, దోషములను చూడవలయును ఇవన్నియు శరీరసంబంధమైనవి. కనుకనే అనిత్యము సుఖం లోకమిమం ప్రాప్య భజస్వమామ్ అని శ్రీ కృష్ణ పరమాత్మ పలికెను. లోకమనగా చరాచర జగత్తు, సామాన్యముగా జనులు దోషవస్తువులను గ్రహింపరు కదా ! ఈ విధమైన వివేకము శరీర ధ్యానము తగ్గించి కామ – క్రోధ – లోభములు తగ్గుటకు సహకరించును.

మహాత్ముల సాంగత్యము చేసి, ఇతరుల సుఖ దుఃఖములను తనవిగా భావించి సేవ చేయుటవలన మనలోని దోషములు దూరమగును.

పాము ఇంటిలోనికి వచ్చినచో దానంతటదే ఇల్లు వదలిపోవును. అనగా పాము ఇల్లు కాదు. ఇల్లు పాముది కాదు. అట్లే ఈ కామ క్రోధాదులు శరీరానికి సంబంధించినవి కావు. శరీరము కామ క్రోధాదులకు సంబంధించినదికాదు. అనగా వానిననుసరించి మనము ప్రవృత్తులము కారాదు.

కామ క్రోధాదులు వచ్చినవని తెలియగానే చన్నీళ్ళతో స్నానము చేసి, మంత్రజపమును చేయుచుండినచో అవి పలాయనము చిత్తగించును.

2. గురూపదేశమంటే ఏమిటి ?

జ॥ అజ్ఞానమును తొలగించి ఆత్మజ్ఞానమునకు సహకరించు బోధ గురూపదేశము. పూర్వములో గురుశుశ్రూష చేయుచూ వారి ద్వారా ఉపదేశము పొంది. జ్ఞానమును పొందెడివారు. ఈ కాలంలో ఆ రీతిగా

ఉపదేశము అసంభవము. ఈ కాలము వారికి శరీర ధ్యాసము ఎక్కువ. కనుకనే సామాన్యముగా గురువులు సాకార సగుణ బ్రహ్మనామమును మంత్ర రూపముగా ఉపదేశించుచున్నారు. దీర్ఘకాల నిరంతర మంత్ర జపముచే మనఃశుద్ధి వివేక వైరాగ్యములు జ్ఞానము క్రమముగా కలుగుచున్నవి. కనుక సంక్షేపముగా ఈ మంత్ర దీక్షనే గురూపదేశమంటున్నారు.

3. ఉపాసన ఎన్ని విధములు ? వాటిని వివరించగలరు?

జ॥ 1) కర్మాంగ ఉపాసన : ఛాందోగ్యోపనిషత్తులోని ఉద్గీథోపాసన కర్మాంగోపాసన యనబడును. ఇది కర్మ సమృద్ధికి తోడ్పడును.

2) అభ్యుదయ ఫలక ఉపాసన, లేక సంపత్ ఉపాసన, లేక ప్రత్యేక ఉపాసన. ఉదాహరణ: మధువిద్య, ప్రాణోపాసన, సూర్యోపాసన మొదలగునవి. ఇవి ఐశ్వర్యమును, సాలోక్య – సామీప్య ముక్తులను ఇచ్చును.

3) కైవల్యసన్ని కృష్ణోపాసన లేక ఆహంగ్రహోపాసన. ఇదియే అంతరికోపాసన యని చెప్పబడును ఉదాహరణ : ప్రణవజపము. మహా వాక్య చింతన. ప్రత్యేక ఉపాసనలలో పంచాగ్ని విద్య గృహస్థులకు చెప్పబడినది. దాని ద్వారా వారు బ్రహ్మలోకమును పొందుదురు. ఇది క్రమముక్తి యనబడును.

ఈ కాలములో జరుగుచున్న మూర్తి పూజలు (శివ పరివారము సూర్య పరివారము మున్నగునవి). పంచాయతన పూజలు తాంత్రికములు, అవైదికములు, అనగా :- వేదములలో వీటిని గూర్చి చెప్పబడలేదు.

4. సామాన్య మానవుడు మోక్షము నొందుటకై ఏమేమి ఏ విధముగా అనుష్ఠింపవలయును ? నేను ఇక్కడ ఏమి చేయవలయును ?

జ॥ గీతలో చెప్పబడిన 26 గుణములను అనుష్ఠించినచో చాల మంచిది – (16 వ అధ్యాయములో 1 నుండి 4 వ శ్లోకము వరకు)

సత్యపరిపాలన, భగవచ్చింతనవలన మోక్షము కలుగును. ఆ భగవంతుడు సచ్చిదానంత స్వరూపుడని చెప్పబడును. సత్ అనగా త్రికాలా బాధ్యము. కనుక మనసా, వాచా కర్మణా సత్య పరిపాలన చేయుటచే ఆ సత్య వస్తువే పొందబడును. ఏకాగ్రతకై చింతన అవసరము. మొదట అది సాకార సగుణముగానున్నను దదామి బుద్ధి యోగంతం యేస మాముప యాంతితే అన్నట్లు ఆ పరమాత్మయే మనకు అద్వైత సాధనకు దోహదకారియగు బుద్ధి నొసంగును. కర్మఫలత్యాగము అవసరము. నేను కర్త ననెడి అభిమానమే మహాపాపము. కర్తృత్వాభిమానమును త్యజించుటయే మహాపుణ్యము, సత్యము, భగవచ్చింతన, కర్మఫలత్యాగము సేవ, దానములను అభ్యసించుటయే మన అనుష్ఠానమై యుండవలయును.

5. యదృశ్యంతన్నశ్యం అన్నప్పుడు నశించునట్టి పదార్థముల నుండి చెడ్డ ఆలోచనలు ఎందుకు కలుగును ? మమైవాంశోజీవలోకే అనగా మనము ఆ పరమాత్మ స్వరూపులమే కదా ! మరి సాధన ఎందులకు ?

జ॥ మనము చూచుచున్న ప్రతి వస్తువునకు ఒక ఆధారము అధిష్ఠానము కలదు. అదే చైతన్యము, అదే ఆత్మ, అదే పరమాత్మయని చెప్పబడును. గాఢ నిద్రలో ఆ చైతన్యమే సుఖమును అనుభవించుచున్నది, సుషుప్తిలో ఇంద్రియములు, మనస్సు బుద్ధిపనిచేయుట లేదు. కాని సుఖము యొక్క అనుభవము కలుగుచున్నది. అది చైతన్యము వల్లనే జరుగుచున్నది. ఆ అధిష్ఠానముచే ఎల్లప్పుడు చూచుచుందుమేని, దానితో మనము ఏకీభవించి, మంచి చెడ్డలకు అతీతులమగుదుము. మనము మనోవాక్కాయ కర్మలతో తాదాత్మ్యమును పొందుటచే మంచి, చెడుగుల తారతమ్యములను అనుభవించుచున్నాము. ఈ శరీర తదాత్మ్యతయే అద్యాస యనబడును. అతస్మిన్ తద్బుద్ధి యే అధ్యాస (Superior Position) తొలగినచో జ్ఞానము కలుగును. నేను, నాది (అహం మమ) అనునదే అజ్ఞానము, అధ్యాసమనుబడును. దీనిని తొలగించుటకే సాధన చేయవలసి యుండును. ఈ స్థూల, సూక్ష్మ కారణ శరీరములకు అతీతమైయున్న చైతన్యమే ఆ పరమాత్మ స్వరూపము (మమైవాంశో) కావున శరీరమునకు అతీతులమై, ఆత్మనిష్ఠులమైయున్న సమయమునందు ప్రయత్నము, సాధన నిరర్థకములే యగును.

6. నీవు ఎంత ప్రయత్నము చేసినను పనికానేరదు. ఎంత వద్దనుకున్నను, అయ్యేపని కాకమానదు. అని భగవాన్ రమణ మహర్షులు అనిరి. ఇక పురుష ప్రయత్నమునకు అర్థమేమి ? సాధకునికి నిరాశ కలుగదా ?

జ॥ సమష్ఠి సూక్ష్మ శరీరాభిమానియగు సర్వవ్యాపకుడు ప్రతి ప్రాణి శరీరములోను ఉండి, వారి వారి కర్మల ననుసరించి ఫలముల నొసంగును. మనవాళ్ళు పెట్టిపుట్టరా ! అంటారు. అంటే మనము క్రితం జన్మలో ఎవరికి ఏమి ఇచ్చితిమో, అదే మనము తిరిగి మనకు తిరిగి లభించును, మనము ఇది వరలో చేయక ఇప్పుడు దాని ఫలమును ఆశించినచో అది మనకు లభింపదు. దీనినే రమణ మహర్షులు కాని పని కానేకాదు అనిరి. మానవుడు పూర్వ జన్మలో చేసియుండినచో దాని ఫలమును ఆశింపకున్నను అదితప్పక లభించును. దానినే రమణ మహర్షులు అయ్యేపని కాక మానదు అనిరి పూర్వజన్మలో దానము చేయనివారికి ఈ జన్మలో ఎంత ప్రయత్నించినను డబ్బు ఎద్దడి ఉండియే తీరును. ఎవరు దానములు చేసిరో వారికి వద్దంటే డబ్బు దొరుకును. దీనినే పెద్దలు ప్రారబ్ధమందురు.

మనిషికి మాత్రమే వివేకము కలదు. మిగిలిన ప్రాణులకు లేదు. వివేకమును ఉపయోగించి, మంచి కార్యములను చేయవలయును, నిరాశ చెందరాదు. ప్రయత్నములేనిచో శాస్త్రోపదేశములు వ్యర్థములగును కదా ! విషము కలిపిన భోజనము ప్రాప్తించినచో, తెలిసియుండిన ఏ మనిషి దానిని తిని మరణించడు. అట్లే విషయవాసనలు, భోగపదార్థములు విషయుక్తమైన వని తెలిసియుండియు వాటిని తగ్గించుకొనుటకు ప్రయత్నము చేయనివాడు మూర్ఖుడు ! ముక్తి మిచ్ఛసి చేత్తాత ! విషయాన్ విషవత్త్యజ నాయనా ! పరమానంద సుఖము కావలయునన్నచో విషయ భోగములను విషతుల్యముగా భావించి త్యజించుము, అనిత్యమ సుఖం లోకమిమం ప్రాప్య భజస్వమామ్ అనిత్యము, సుఖహీనమై ఈ లోకమును పొంది నన్ను

ఆత్మ స్వరూపముగా భావించి భజింపుము. శ్రేయాంసి బహు విఘ్నాని మంచి కార్యములకు విఘ్నబాహుళ్యములు ఉండును. ఐనను ప్రయత్నము వీడరాదు.

సాధనలు చేయువారికి దైవబలము అనుకూలించును. మనస్ఫూర్తిగా దేవుని నమ్మి సాధన చేయు భక్తునకు ప్రారబ్ధవశముచే గొడ్డలిప్రేటు కుంగవలసిన స్థానములో ముల్లు గ్రుచ్చుకొని, లేక చిన్న దెబ్బమాత్రము తగిలి ఆ ప్రారబ్ధము నశించును.

7. మనస్సు దుష్ట (చెడ్డ) చింతనలను ఎందుకు చేయును ? ఎల్లప్పుడు మంచి ఆలోచనలే ఎందుకు రావు ?

జ॥ పురాణములు వర్ణించినట్లు ప్రతి మానవునికి అనేకములైన పూర్వజన్మ వాసనలు కలవు. ఇవన్నియును అజాగ్రత (Sub-Conscious mind)`1 మనస్సునందున్నవి. ఎన్ని వాసనలు కలవు ? ఎటువంటి వాసనలు కలవు ? అను విషయము సాధారణ జీవులకు తెలియవు. కాని సర్వాంతర్యామియు, మనఃసాక్షియునగు ఆ పరమాత్మునికి అన్నియు తెలియును. నిష్కామ కర్మయోగాము నొనర్చి. అంతఃకరణమును శుద్ధమొనర్చుకొని, సాధనలు చేసి జ్ఞానము పొందినవారు మనోగతిని ఎఱుగుదురు. కాని సాధారణజీవి సాధనలు చేయుచున్నను పరాకాష్ఠను పొందజాలడు. కనుక మనోగతిని తెలిసినకొనజాలకుండును. మనోబుద్ధి చిత్తాహంకరాములను అంతఃకరణమని అందురు. ఇది జడము ఇందు చైతన్యము ప్రతిబింబించినప్పుడది శరీరోపాధి చేష్టలకు లోనగును, మనస్సు స్వతంత్రముకాదు. దీని వెనుక పరమాత్మశక్తి ఉండి దీనిని ప్రేరేపించుచున్నది. సాధకుని మనస్సు తమ స్వాధీనములో ఉండదు. ఇది పరమాత్మ ప్రేరకము. పూర్వజన్మ వాసనల నిమిత్తమై దీనికి ఉనికి యున్నది. మనస్సు దుష్ట ఆలోచనలను చేయుటలో అస్వాతంత్ర్యము కనుకనే దుర్యోధనుడు ఈ విధముగా నుడివెను. జానామి ధర్మం న చ మే ప్రవృత్తిః, జానామ్య ధర్మం న చమే నివృత్తిః అనగా నాకు ధర్మమేదియో తెలియును. కాని దానిని ఆచరించుటకు నా మనస్సు పోవుటలేదు. నాకు అధర్మమేమిటో తెలియును, కాని దాని నుండి నివృత్తుడను కాజాలకున్నాను.

8. విషయవిరక్తి కలుగునంతవరకు ఎంత ధ్యానించినను, ప్రార్థించినను బ్రహ్మాత్మైమక్య (బ్రహ్మ + ఆత్మ + ఐక్య) జ్ఞానము కలుగదు. కనుక సాధకు డేమి చేయవలయును ?

జ॥ పుత్ర, విత్త, లోకైషణల త్యాగమే వైరాగ్యము, ఇది ఒక శస్త్రము వంటిది. మరల మరల వివేక శమదమాదుల నభ్యసించుటవలన ఈ శస్త్రము నిశితమగును. అభ్యాసేన తు కౌంతేయ వైరాగ్యేణచ గృహ్యతే అని శ్రీ గీతాచార్యులు నుడివిరి. అభ్యాసము తీవ్రమైన కొలది వైరాగ్యము హెచ్చును. పూర్ణ వైరాగ్యము కలుగునంతవరకు అభ్యాసము చేయవలసినదే. పూర్ణవైరాగ్యము కలిగిన వారికి విషయ వాసనలే ఉండవు. మరొక మాట, ఎవరికి శుద్ధ సత్త్వగుణము లభించునో, వారు కేవలము ఈశ్వరుని గురించియే చింతించెదరు.

ఆహార శుద్ధౌ సత్త్వశుద్ధిః సత్త్వ శుద్ధౌ ధ్రువాస్మృతిః
స్మృతిలంబే సర్వ గ్రంథీనాం వి ప్రమోక్షః ॥ (ఛా. 7.26.2)

భోగ్య విషయములను జ్ఞానేంద్రియముల ద్వారా (ఆహ్రియతే ఇతి ఆహారః) గ్రహించుటయే ఆహారము. కావున మనము గ్రహించు విషయములన్నియును ఆధ్యాత్మికముగ ఉన్నతికి తోడ్పడునవిగనే ఉండవలెను. ఆహారము శుద్ధమైయున్నచో ఎడతెరిపిలేని స్మరణశక్తి (అవిచ్ఛిన్నస్మృతి) కలుగును. దీని వలన అవిద్య ద్వారా కల్పింపబడిన అనర్ధరూపములైన రాగ ద్వేషములనెడి హృదయ పాశములు (గ్రంథులు) నశించును. ఈ విధముగా సత్త్వశుద్ధి కలిగినవానికి లౌకిక విషయములు రుచింపవు. కామనా శూన్యుడై కర్మల నాచరించినను శుద్ధ సత్యము లభించును.

కామనా శూన్యమునకు అర్ధము సంపూర్ణ నిరహంకారత. దీనికి ఉదాహరణము ఒక సాధకుడు అనేక విధములైన పరోపకారములగు కార్యముల చేసి, దేహము చాలించి, ఊర్ధ్వలోకములకు పోయెను. అచ్చట ఈశ్వరునిచే ప్రశ్నింపబడగా నేను ఇంత వరకు అనేకములైన పాఠశాలలు, సత్రములు, చికిత్సాలయములను నిర్మించితి ననెను. భూలోకములో నీవు ఏమి చేసితివి ? అనుదానికి ఉత్తరమిది, అప్పుడు ఈశ్వరుడు నీకుమోక్షము లేదు. మరల భూలోకమునకు పోయి, కార్యరతుడవై యుండు మనెను. ఈ సామాన్య జీవుడు జగత్తునకు ఏమి ఉపకారము చేయగలడు? కారణ జన్ములు, నిత్యముక్తులు మాత్రమే పరోపకారము చేయుటకు సమర్థులు సామాన్యులు సంపూర్ణముగా అహంకారమును వీడి నిమిత్తమాత్రం భవసవ్యసాచిన్ అను గీతోక్తికి లోబడి కర్మలను ఆచరింపవలెను.

వైరాగ్యము, శుద్ధ సత్త్వము నిరహంకారము కలిగినచో బ్రహ్మాత్మైక్య జ్ఞానము త్వరగా లభించును. ఈ గుణములు లేవని, విషయవాసనలు తగ్గలేదని సాధన చేయకుండుట సరికాదు. ఎట్లనగా కెరటములు తగ్గినచో, సముద్రస్నానము కాదు. అలలను ఎదుర్కొని స్నానము చేయునట్లు వాసనలతో పోరాడుచు, సాధన చేయవలయును. సాధనను మెల్లమెల్లగాను, అధికము చేయవలయును. తూర్పునకు పోవువానికి పడమర దూరముగునట్లు సాధన చేయువారికి విషయ వాసనలు తగ్గును. కావుననే గీతలో ఉద్ధరే దాత్మ నాత్మానమ్ అని చెప్పబడినది.

9. ప్రకృతింయాంతి భూతాని నిగ్రహః కింకరిష్యతి అని గీతాచార్యులు నుడివిరి. ప్రకృతి ననుసరించి జీవించువానికి సాధన ఎట్లు ఉపయోగపడును ?

జ॥ ఇచ్చట ప్రకృతి యను శబ్దమునకు పూర్వజన్మల నుండి వచ్చు వాసనలు అని అర్ధము, జ్ఞానియైనను తన ప్రకృతికి లోబడియే ప్రవర్తించును, జ్ఞాని కూడా తన కిష్టమైన ఆహారమునే భుజించును. తన కిష్టమైన వారి తోనే సాంగత్యము చేయును. ఇట్టి పరిస్థితులలో సాధకులు, మానవులు, అజ్ఞానులు తమ తమ వాసనలచే ప్రేరితులై కర్మలను ఆచరించుచుందురు. అనుటలో ఆశ్చర్యములేదు. భజన, పూజ,ధ్యానము, సేవ వీటన్నింటిని తమ తమ ప్రకృతి ననుసరించియే చేయుదురు. కనుక మోక్షేచ్ఛ కలవారు ప్రకృతికిలోనై కర్మలను ఆచరించినచో రాగ ద్వేషములకు లోనై వాడు బంధనములో పడు అవకాశము కలదు, రాగ ద్వేషములతో

కూడిన పైనను కర్మలను ఈశ్వరార్పణ బుద్ధితో చేసినచో, ఆ ఫలితములచే బంధింపబడక అతడు మోక్షమును పొందును. ఈశ్వరార్పణ బుద్ధితో చేయు సాధనయే సాధన, మిగిలినదంతయు వ్యర్థమే.

ఒక భక్తుడు ఈశ్వరార్పణ బుద్ధితో కర్మల నాచరించెదనని సంకల్పించెను. అట్లే చేయుచుండెను కూడా. ఒక రోజు వాహనారూఢుడై చాలకునకు మార్గదర్శనము చేయుచు వచ్చెను (ఈ త్రోవలో నడుపుము, ఆ త్రోవ మంచిది కాదు అనుచు) కొంచెము దూరము పోయిన తర్వాత వాహనము తలక్రిందులై భక్తునికి గాయములు తగిలెను. అప్పుడు భక్తునికి గాయములు తగులుటకు కారణము తన అహంకారమేననియు, ఈశ్వరుని త్రోవలో తన అహము అడ్డువచ్చినందులకు తగిన ఫలము లభించెననియును తలంచెను, ఈశ్వరునికై కర్మలను ఆచరించువాడు నిషిద్ధములగు పాప కర్మలను ఆచరింపజాలడు.

10. కర్మోపాసన అనగా నేమి ? కర్మోపాసనకు జ్ఞానమునకు ఏమైనా సంబంధమున్నదా ?

జ॥ వేద విహితమైన కర్మలను కేవలం కర్మలందురు. ఆ కర్మలనే నికృష్టములో సూర్యదేవుని దేవతల యొక్క తేనెగా పోల్చినారు. వస్వాది దేవతలకు ఆనందము కల్గించు కారణముచే తేనెలాంటి తేనె అను (దేవమధు) దృష్టి ద్వారా ఉపాసింపవలయును). దీని వలన ఐశ్వర్యాదులు లభించును. అనగా కేవల కర్మల కంటే ఉపాసన సహితకర్మలకు ఫలము ఎక్కువ. సకామ కర్మముల ద్వారా స్వర్గలోకాది ప్రాప్తి కలుగును. క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశన్తి సకామ కర్మముల ఫలము నశించును. ఈ కర్మలనే నిష్కామ భావముతో ఆచరించినచో చిత్తశుద్ధి ద్వారా క్రమముక్తి కలుగును. కర్మోపాసన ఫలము బ్రహ్మప్రాప్తి వరకు (అనగా సృష్టికర్త బ్రహ్మ అగును). కాని జ్ఞానము ద్వారా జీవన్ముక్తి లభించును. కనుక జ్ఞానమే ముక్తి హేతువు. నిష్కామ వైరాగ్యములు ఉత్పన్నమై శ్రవణ, మనన, నిధిధ్యాసములు చేసి జీవించియుండగనే ముక్తి అర్హతను పొందును, పై విధముగా క్రమముక్తి యందు, కర్మోపాసనలకు జ్ఞానమునకు సంబంధము కలదు.

11. మోక్షము జ్ఞానమార్గము వల్లనా ? భక్తి మార్గము వల్లనా ? త్వరగా దీనివలన లభిస్తుంది ?

జ॥ ఋతే జ్ఞానాన్నముక్తి జ్ఞానము లేక ముక్తి కలుగదు, దదామి బుద్ధి యోగంతంయేన మాముపయాన్తితే ఈ వాక్యములో కృష్ణ పరమాత్మ భక్తి యోగము ద్వారా నన్ను పొందిన వారికి జ్ఞానయోగ సాధనములను సమకూర్చెదను అని ఉద్ఘోషించెను.

శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస చాలాకాలము కాళీమాతను సేవించి ఆమె దర్శనమును పొందిరి. తరువాత అఖాడాకు అధ్యక్షులైన తోతాపురిగారు వారిని వెదకుచు హరిద్వారము నుండి దక్షిణేశ్వరము చేరిరి, పరమహంస వారికి సమాధిని గురించి చెప్పి సమాది నిష్ఠులు కమ్మనిరి. వారి ఏకాగ్రమునకు భ్రూమధ్య ప్రదేశములో ఒక గాజుముక్కను కూడా గ్రుచ్చిరి. పరమహంసవారు నిర్వికల్ప సమాధినిష్ఠను ఆరంభించగా, కాళీమాత విగ్రహము ఆయన మనస్సులో మెదిలెడిది. జ్ఞానమనెడి ఖడ్గముచే ఆ రూపమును ఖండించిన తరువాతనే మూడు దినములవరకు సమాధి నిష్ఠులు కాగలిగిరి. మరి యొక మాట త్రాడు యందలి పాము భ్రమ, త్రాడు జ్ఞానముచే భ్రమ నశించును. జ్ఞానోత్పత్తి అనంతరము ఏ విధమైన కర్మ చేయవలసిన

అవసరము లేదు. అట్లే అనాది కాలమునుండి వచ్చుచున్న అజ్ఞానము. దాని కార్యము అధ్యాసము జ్ఞానముచే నశించి, జీవ బ్రహ్మైక్యమును పొందింపజేయును, చిత్తైకాగ్రమునకు అధర్మాది పాపములను నశింపచేయుటకు సాకార, సగుణోపాసన అవసరమైనను ఆ భక్తి ద్వైతమునందే అంతమగుచున్నది. కాని శ్రుతిలో ద్వితీయాద్వైభయం భవతి అని ద్వైతము నిందింపబడెను. అభయము అద్వైతజ్ఞానము ద్వారానే లభించును. దానికి జ్ఞానమొక్కటే మార్గము అనగా జ్ఞానమార్గము వల్లనే ముక్తి లభించును. వైరాగ్యము, శమదమాది షట్ సంపత్తి కలవారు శ్రవణ మనన నిధిధ్యాసన రూపమైన జ్ఞానమార్గమునకు అధికారులు. ఈ గుణములు లేనివారు సన్న్యసించిన యెడల మొదట ఈ గుణములను అభివృద్ధి చేసికొనవలయును. ఆ తరువాతనే జ్ఞానావరోధములు తొలగును.

12. ప్రేమభావం పెరిగి ద్వేషభావం పోయేదెప్పుడు ?

జ॥ ప్రతీమనిషి తనయొక్క సంస్కారములకు వశీభూతుడై యుండును. దీనినే గీతాచార్యులు ప్రకృతింయాంతి భూతాని అనిరి. కాని వివేకశీలురు, బుద్ధిమంతులు సంస్కారములకు స్థానమైన మనస్సు జడమనియు తాను చైతన్యస్వరూపుడనియు మననము చేయుచు ద్వేషాది దోషములను తొలగించుకొందురు. సాధారణ జనులు గీతలో చెప్పబడిన దైవీ సంపదను పెంచుకొనినచో చాలును. వాటిలో ముఖ్యముగా దానము, నిస్స్వార్థత, సరళత, అహింస, త్యాగము, క్రోధరాహిత్యము, దయ, క్షమ (ఒకరాయి వానజల్లును సహించినట్లు సాధువులు చెడ్డవారి మాటలను, చేతలను సహింతురు) మొదలైన గుణములు ప్రధానమైనవి. ఈ గుణములను అనుసరించుట కష్టమైనచో నిరంతర ఇష్టదేవతా స్మరణమువలన అన్ని దోషములు నెమ్మదిగా తొలగి, సద్గుణములు పెంపొందును.

ఎవరి పుణ్యాపాపములనువారు అనుభవించుచున్నను సామాన్యజనులు దోషబుద్ధి యందు, దోషారోపణయందు రుచి మరిగినారు దోషములను ఎక్కువగా చూచుటవలన అదే ద్వేషముగా మారును. సృష్టి స్థితి లయ కారకుడు వారి వారి సంస్కారముల అనుసారముగా ఫలితములనిచ్చుచున్నాడు. ఆ పరమాత్ముని త్రోవలో అడ్డువచ్చుటకు దోషమును చూచుటకు మనకు అధికారామేమున్నది ?

ఒక కుష్ఠురోగి చాల బాధపడుచు ఒక మహాత్ముని శరణుజొచ్చెను. వారి ఆదేశము ప్రకారముగా ఆ రోగి ఊరి వెలుపల పాకలో తన కూతురుతో ఉంటూ జపధ్యానములయందు నిమగ్నుడయ్యెను. కూతురు కేవలము తండ్రికి సేవ చేయుచుండెను. కాని ఊరిలో వారందరు అసలే కుష్ఠురోగి దీనితోపాటు కూతురుతో సంబంధమును పెట్టుకొనినాడు అని చెప్పుకొనుచుండెడివారు. ఆరు నెలలలో ఈ దోషారోపణమువల్ల ఆ కుష్ఠిరోగి పాపము నశించి, ఊరిలో వారందరిపై వ్యాపించెను. అతని రోగము పూర్తిగా నశించెను. కనుకనే మన మెల్లప్పుడు దోషబుద్ధిని వదలి, అందరిలో సద్గుణములను చూచుచున్నచో ద్వేషబుద్ధి నశించును.